

350 Fifth Avenue, 34th Floor
New York, NY 10118-3299
Tel: 212-290-4700
Fax: 212-736-1300; 917-591-3452

ASIA DIVISION

Brad Adams, *Executive Director*
Kanae Doi, *Japan Director*
Meenakshi Ganguly, *South Asia Director*
Phelim Kine, *Deputy Director*
Elaine Pearson, *Australia Director*
Sophie Richardson, *China Director*
Phil Robertson, *Deputy Director*
John Sifton, *Advocacy Director*
Judy Kwon, *Seoul City Director*
Mickey Spiegel, *Senior Advisor*
Jayshree Bajoria, *Senior Researcher*
Patricia Gossman, *Senior Researcher*
Andreas Harsono, *Senior Researcher*
Sunai Phasuk, *Senior Researcher*
Tejshree Thapa, *Senior Researcher*
Maya Wang, *Senior Researcher*
Carlos H. Conde, *Researcher*
Saroop Ijaz, *Researcher*
Richard Weir, *Researcher*
Linda Lakhdir, *Legal Advisor*
Riyo Yoshioka, *Senior Program Officer*
Shayna Bauchner, *Coordinator*
Racquel Legerwood, *Associate*
Nicole Tooby, *Associate*
Seashia Vang, *Associate*

ADVISORY COMMITTEE

David Lakhdir, *Chair*
Orville Schell, *Vice-Chair*
Maureen Aung-Thwin
Edward J. Baker
Robert L. Bernstein
Jerome Cohen
John Despres
Mallika Dutt
Kek Galabru
Merle Goldman
Jonathan Hecht
Sharon Hom
Rounaq Jahan
Ayesha Jalal
Robert James
Joanne Leedom-Ackerman
Perry Link
Krishen Mehta
Andrew J. Nathan
Xiao Qiang
Bruce Rabb
Balakrishnan Rajagopal
Ahmed Rashid
Victoria Riskin
James Scott
Mark Sidel
Eric Stover
Ko-Yung Tung
Francesc Vendrell
Tuong Vu

HUMAN RIGHTS WATCH

Kenneth Roth, *Executive Director*
Michele Alexander, *Deputy Executive Director, Development and Global Initiatives*
Nicholas Dawes, *Deputy Executive Director, Media*
Iain Levine, *Deputy Executive Director, Program*
Chuck Lustig, *Deputy Executive Director, Operations*
Bruno Stagno Ugarte, *Deputy Executive Director, Advocacy*

Dinah PoKempner, *General Counsel*
James Ross, *Legal & Policy Director*
Hassan Elmasry, *Co-Chair*
Robert Kissane, *Co-Chair*

April 12, 2018

Honorable Khadga Prasad Sharma Oli
Office of the Prime Minister and Council of Ministers
Kathmandu 44600, Nepal

Tel: +977-1-4211000

Fax: +977-1-4211065

RE: Human Rights Issues in Nepal

Dear Prime Minister Oli,

On behalf of Human Rights Watch, I would like to extend my sincerest congratulations on your appointment as Prime Minister, following Nepal's historic national and local level elections.

Human Rights Watch is an independent non-governmental organization that works in over 90 countries around the world, including the United States, India, and China. We have worked on human rights in Nepal for several decades, on issues ranging from war-time abuses by all sides of the conflict, LGBT rights, child marriage, and protection of people with disabilities.

As you assume leadership in Nepal, we are writing to seek your support on some key issues we hope your government will address as a priority. We also welcome promise of constitutional amendments that would help to enable provincial governments to redress historical abuses and neglect against traditionally disenfranchised groups.

Transitional Justice: The Truth and Reconciliation Commission (TRC) and the Commission of Investigation on Enforced Disappeared Persons (CIEDP) have been working over the last two years. Yet, almost 12 years since the end of the war victims have received no justice and no answers. The Supreme Court [directives](#) to ensure legislation that fulfils Nepal's obligations under international law have been repeatedly ignored, leading to the current situation, where the [United Nations](#) and international community have abandoned all support for the programs. The new government has announced the attorney general will work to bring current

HUMAN
RIGHTS
WATCH

HRW.org

laws into conformity with international law, which we hope will be done as soon as possible. However, there still needs to be proper investigations which will require cooperation of all parties to the conflict to identify and prosecute perpetrators. Providing evidence should not be left to the victims.

In addition, we are particularly concerned about the lack of outreach and interim relief to [victims of sexual violence](#) during the conflict. Although the Nepali government has acknowledged that sexual violence occurred during the conflict, it has until now, done little to redress these abuses.

Looking ahead, it is important to publicly acknowledge that perpetrators of abuses, irrespective of their political affiliation or military standing, will be held to account for violations of international humanitarian law. In May 2016, during your previous term in office, a [9-point agreement](#) between coalition partners directed authorities to withdraw all war-time cases pending before the courts and provide blanket amnesty to the alleged perpetrators. We are deeply concerned that this agreement still stands, and urge you to immediately make clear that you no longer support a blanket amnesty for war-time perpetrators. To this end, we urge you to publicly instruct your Attorney General to allow war-time case pending before the courts to proceed.

Violence in the Terai: Violence flared up in the Terai region following sharp disagreements over the new constitution promulgated in September 2015. Human Rights Watch and other organizations found [credible evidence](#) of serious human rights abuses by government security forces deployed to curb the protests, as well as evidence of violent crime by some protestors. The violence led to a virtual shut-down of landlocked Nepal's southern border with India, which created a serious shortage of basic goods.

The government, established an independent high-level commission of inquiry into the violence. But, while the commission submitted its report in December 2017, it is yet to have been made [public](#). We urge you to make the report public and instruct the relevant authorities to act on the recommendations, including follow-up investigations and prosecutions.

Delays in Earthquake Relief: We remain concerned about the delays in relief to victims of the devastating April 2015 earthquake. Many of those affected are in some of the country's most difficult terrain. Although international aid and assistance poured in, more than three years after the earthquake, [most victims have been left without aid](#). As these victims brace themselves for a third monsoon without shelter, we urge you to deploy a rapid delivery of assistance.

Rights of Children: Nepal has been working towards ending child marriage but progress has been slow. Nepal has the third highest rate of child marriage in Asia, with 37 percent of girls marrying before 18 years, and 10 percent below 15 years. An estimated 11 percent of boys marry before the age of 15. Human Rights Watch’s interviews with victims of child marriage, the majority of whom were from Dalit or indigenous groups, revealed that government officers often turned a blind eye to [child marriages](#). Lack of access to education, social pressures and dowry practices are key factors. Some children run away into so-called “love-marriages” in an effort to avoid forced marriages. Girls who marry early often bear children early. This leads to serious health implications, including a rise in infant mortality rates.

We are also concerned about the lack of access to education and other rights of [disabled children](#), who have lower enrolment rates and higher dropouts than other children. The education ministry should be aided in its efforts to ameliorate the situation for disabled children, including by coordinating with various ministries and departments as well as with bilateral and multilateral partners.

Safe Schools Declaration: With its May 5, 2011 declaration by the Council of Ministers that schools must be “Zones of Peace,” Nepal has been a leader on declaring that students, teachers, and schools must be off limits to armed groups, even during times of armed conflict. It would therefore be symbolically meaningful if Nepal were to endorse the Safe Schools Declaration, a political commitment to better protect students, educational staff, schools, and universities during armed conflict. It was drafted through a consultative process led by Norway and Argentina, and opened for countries to endorse in May 2015. As of March 2018, 73 countries—representing more than one third of all UN member states—have already endorsed the Safe Schools Declaration. If Nepal were to join this community of likeminded countries committed to protecting education, then Nepal could share its 2011 ministry of education guidelines on schools as zones of practice as an example of good practice for other countries to emulate.

Chaupadi: Although mostly dropped in urban areas, the practice of isolating menstruating girls and women to huts or darkened rooms persists in many parts of Nepal. The practice, banned by law over 10 years ago, continues with deaths announced each year as a result of smoke inhalation or snake bites. In 2017, the government imposed penalties on those practicing chaupadi. While the penalties are a good first step up, we hope you can instruct local authorities to better monitor the practice and enforce the law.

Impunity and Security Sector Reform: The failure to hold to account members of the security forces for conflict related violations has created an [environment of impunity](#). We urge your government to initiate much needed security sector reform including by acting on concerns raised by the commission that investigated the recent violence in the Terai.

Gender and Sexual Minority Rights: Nepal has been at the vanguard of protection of the rights of gender and sexual minorities (also known as lesbian, gay, bisexual, transgender, and intersex—or LGBTI people) in South Asia. Since a 2007 Supreme Court judgment, the government has begun rolling out various rights-based measures, including by issuing third gender [citizenship certificates and passports](#). Nonetheless, discrimination persists. The new criminal code, due to come into force in August 2018, contains several provisions that discriminate against LGBTI people, including a problematic mention of “unnatural sex,” with no definition, as a criminal offense. We urge you to continue to lead the effort in ending discrimination against LGBTI people.

Refugee Rights: Rivalry over Nepal’s diplomatic and military ties between Nepal and China heightened concerns over the rights of Tibetan refugees, especially in light of restrictions imposed on them in terms of their freedom of speech and assembly. Over the last few years, Nepal has imposed increased restrictions on Tibetans living in the country due to strong pressure from [China](#). The government should make it clear to China that it will accept Tibetans who flee persecution as refugees, and will not restrict their rights to peaceful assembly, expression, and association.

Citizenship: Due to flawed citizenship laws, an estimated 4 million people are forced to live without citizenship and at risk of statelessness. Despite promises of reform, many people are unable to produce basic documentation to access their voting, education, government welfare, and other rights. The law makes it particularly difficult for women to access documentation, particularly [when male family members refuse or are unavailable to do so](#). The citizenship laws in the constitution should be rectified to remove these restrictive hurdles.

Migrant Workers: An estimated 2 million Nepalis work abroad, although the numbers might be considerably higher given that many people migrate through unofficial channels. While there have been some reforms, they have done little to protect overseas migrant workers. We urge you to make protecting migrant workers, who account for nearly 30 percent of the country’s annual revenues, a priority by implementing and enforcing government initiatives aimed at reform and protection. This is particularly important in countries such as Qatar, where large numbers of migrant deaths are reported yearly due to inhumane working conditions.

Nepal now sits on the United Nations Human Rights Council as a voting member, and should uphold the highest standards of international law, both internally and towards member states who appear before the Council.

We look forward to working with your government on these issues. If you have questions and/or concerns, or would like to further discuss any issues mentioned in this letter, please reach out to my colleague in Washington, D.C., Racqueal Legerwood, at legerwr@hrw.org.

Sincerely,

A handwritten signature in black ink that reads "Brad Adams". The signature is written in a cursive, slightly slanted style.

Brad Adams
Asia Director
Human Rights Watch

अप्रिल १२, २०१८

सम्माननीय खड्गप्रसाद शर्मा ओली
प्रधानमन्त्रीको कार्यालय तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
काठमाडौं, ४४६००
फोन +९७७ १ ४२१०००
फ्याक्स + ९७७ १ ४२११०६५

विषय: नेपालमा मानव अधिकार सम्बन्धी केही सन्दर्भहरू

सम्माननीय प्रधानमन्त्री ओली ज्यू,
ऐतिहासिक महत्त्वका स्थानीय एवं राष्ट्रिय निर्वाचन पछि प्रधानमन्त्री
नियुक्त हुनुभएकोमा म यहाँलाई ह्युमन राइट्स वाचका तर्फबाट हार्दिक
बधाई ज्ञापन गर्दछु।

ह्युमन राइट्स वाच अमेरिका, भारत र चीन लगायतका ९० वटा देशहरूमा
काम गर्ने स्वतन्त्र गैरसरकारी संस्था हो। हामी नेपालको मानव अधिकारका
क्षेत्रमा दशकौंदेखि कार्यरत छौं, र युद्धकालमा द्वन्द्वका सबै पक्षबाट हुने
दुर्व्यवहारदेखि समलिङ्गी तथा तेस्रो लिङ्गी अधिकार, बालविवाह, तथा
अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको संरक्षणजस्ता विषयहरूमा काम गरेका छौं।

तपाईंले नेपालको नेतृत्व लिइरहेका बेला हामीलाई तपाईंको सरकारले
गम्भीरतापूर्वक सम्बोधन गरौस् भन्ने लागेका केही महत्त्वपूर्ण विषयहरूमा
तपाईंको सहयोगको अपेक्षाका साथ यो पत्र लेखेका हौं। हामी संविधान
संशोधनको प्रतिबद्धतालाई पनि स्वागत गर्छौं, जसले परम्परागतरूपमा
मताधिकारबाट वञ्चित समूहहरूप्रति भएका ऐतिहासिक दुर्व्यवहार र
वेवास्ताको निवारण गर्नमा प्रदेश सरकारहरूलाई समर्थ तुल्याउनेछ।

सङ्क्रमणकालीन न्यायः सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग तथा बेपता छानबिन आयोगहरू विगत दुई वर्षदेखि कार्यरत छन्। यद्यपि, युद्ध टुङ्गिएको १२ वर्ष भईसक्दा पनि युद्धबाट पीडित व्यक्तिहरूले न कुनै न्याय पाएका छन् न त कुनै जवाफ। अन्तर्राष्ट्रिय कानूनप्रतिको नेपालको प्रतिबद्धता पूरा गर्नका लागि आवश्यक कानून सुनिश्चित गर्नका लागि सर्वोच्च अदालतले दिएको निर्देशनप्रतिको पटक पटकको बेवास्ताका कारण संयुक्त राष्ट्रसंघ तथा अन्तर्राष्ट्रिय समुदायहरूले सबै कार्यक्रमहरूलाई दिइएका सहयोगहरू बन्द गरेका छन्। नयाँ सरकारले गरेको विद्यमान कानूनहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय कानून सापेक्ष बनाउनका लागि महान्यायाधिवक्ताले काम गर्नेछन् भन्ने घोषणा सकेसम्म चाँडै कार्यान्वयन होस् भन्ने हामीले आशा राखेका छौं। तर त्यसको उचित अनुसन्धान हुन जरूरी छ, जसमा दोषीको पहिचान गर्न र उनीहरूलाई मुद्दा चलाउनका लागि द्वन्द्वका सबै पक्षहरूको सहयोगको आवश्यकता पर्दछ। प्रमाण जुटाउने जिम्मा पीडितहरूलाई दिइनु हुँदैन।

यसका साथै, द्वन्द्वकालमा यौन हिंसाको शिकार भएका व्यक्तिहरूसितको सम्पर्क तथा अन्तरिम राहतका बारेमा पनि हामीलाई विशेष चासो छ। द्वन्द्वकालमा भएका यौन हिंसाका घटनाहरूप्रति नेपाल सरकार जानकार भए पनि ती दुर्व्यवहारका घटनाहरूका बारेमा अहिलेसम्म केही गरिएको छैन।

आफ्नो राजनीतिक सम्बद्धता वा सैनिक हैसियतका बावजूद दुर्व्यवहारका दोषीहरूले अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको उल्लङ्घन गरेबापत सजाय पाउनेछन् भन्ने कुरा सर्वजनिकरूपमा घोषणा गर्न आवश्यक छ। तपाईंको अघिल्लो कार्यकालमा, २०१६ को मे महिनामा गठबन्धनका पक्षहरूबीचमा भएको ९ बूँदे समझदारीले कथित अपराधीहरूका विरुद्धमा अदालतमा रहेका सबै मुद्दाहरू फिर्ता गरेर सबैलाई आममाफी दिने निर्देशन दिएको थियो।

उक्त समझदारी अहिलेसम्म प्रभावकारी रहेकोमा हाम्रो गम्भीर चासो छ र युद्धकालका अपराधीहरूलाई आममाफी दिने कुरालाई आफूले समर्थन नगरेको घोषणा यथाशीघ्र गर्नका लागि हामी तपाईंलाई आग्रह गर्छौं। अर्कातिर हामी अदालतमा स्थगित रहेका युद्धकालका मुद्दाहरूलाई अघि बढाउने स्वीकृति दिनका लागि आफ्ना महान्यायाधिवक्तालाई सार्वजनिक रूपमा निर्देशन दिन पनि तपाईंलाई आग्रह गर्छौं।

तराईमा हिंसा: असोज २०७३ मा पारित भएको नेपालको नयाँ संविधानका विषयमा कडा मतभेद भएपछि तराईमा हिंसा शुरू भयो। ह्युमन राइट्स वाच लगायतका संस्थाहरूले अन्दोलन नियन्त्रण गर्न खटाइएका सरकारी सुरक्षा फौजद्वारा भएका मानव अधिकार उल्लङ्घनका विश्वसनीय प्रमाण, तथा प्रदर्शनकारीबाट भएका हिंसात्मक अपराधको प्रमाण भेटे। हिंसाका कारण भूपरिवेष्ठित नेपालको भारतसित भएको दक्षिणी सिमाना वास्तवमै बन्द भयो र त्यसका कारण देशभर अत्यावश्यक सामग्रीको अभाव सिर्जना भयो।

हिंसाको बारेमा अनुसन्धान गर्न सरकारले स्वतन्त्र उच्चस्तरीय आयोग गठन गर्‍यो। तर आयोगले डिसेम्बर २०१७ मा बुझाएको रिपोर्ट अझै सार्वजनिक भएको छैन। त्यो रिपोर्ट सार्वजनिक गर्न र त्यसमा सिफारिस भए अनुसार छानबिनलाई निरन्तरता दिन र मुद्दा चलाउने लगायतका कारवाही अघि बढाउन सम्बन्धित निकायलाई निर्देशित गर्न हामी तपाईंसित आह्वान गर्दछौं।

भूकम्प पीडितहरूका लागि राहतमा ढिलाइ: अप्रिल २०१५ मा गएको भूकम्पबाट प्रभावित नागरिकहरूलाई राहत पुऱ्याउनमा भएको ढिलाइका बारे हामी अझै चिन्तित छौं। भूकम्पबाट प्रभावित धेरै मानिसहरू देशका दुर्गम भूभागमा बस्छन्। अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग र सहायताका बावजूद भूकम्पको तीन वर्ष बित्न लाग्दा पनि धेरै पीडितले राहत पाएका छैनन्। भूकम्प प्रभावित व्यक्तिहरू विना घर तेस्रो

वर्षको वर्षायाम सहनका लागि तयार परिरहेको यस समयमा तीव्रताका साथ राहत वितरण गर्न पनि हामी आह्वान गर्दछौं।

बाल अधिकार: नेपालले बालविवाहको अन्त्य गर्न काम गरिरहेको भए पनि प्रगति हुन ढिलाइ भइरहेको छ। नेपालमा बालविवाहको दर एसियामै तेस्रो उच्च छ। नेपाली किशोरीहरू मध्ये ३७ प्रतिशत को विवाह १८ वर्ष नपुग्दै र १० प्रतिशतको १५ वर्ष नपुग्दै हुन्छ। करीब ११ प्रतिशत किशोरहरूको विवाह १५ वर्ष नपुग्दै हुन्छ। बालविवाहक शिकार भएका किशोर किशोरीहरूमध्ये धेरैजसो दलित र आदिवासी समुदायका पाइए। उनीहरूसँग ह्युमन राइटस् वाचले गरेका अन्तर्वार्ताका अनुसार सरकारी अधिकारीहरूले धेरैजसो बालविवाहका घटनालाई ध्यान दिँदैनन्। शिक्षाको कमी, सामाजिक दवाब र दाइजोको चलन बालविवाहका मुख्य कारण हुन्। कोही बालबालिका आफ्नो इच्छा बेगर हुन लागेको मागी विवाहबाट फुत्किन भागेर "लभ म्यारिज" गर्छन्। सानैमा विवाह भएका बालिकाहरूले छिटै बच्चा पाउँछन्, जसका कारण गम्भीर स्वास्थ्य समस्या आइपर्छन् र बाल मृत्युदरमा वृद्धि हुन्छ।

अपाङ्गता भएका बालबालिकाका अधिकारका बारे, र खासगरी शिक्षामा उनीहरूको पहुँच नहुनाले पनि हामी चिन्तित छौं। अपाङ्गता भएका बालबालिकाको स्कूलमा भर्ना दर अरु बालबालिकाको भन्दा कम छ। र उनीहरूको स्कूल छोड्ने दर अरु बालबालिकाको भन्दा बढी हुन्छ। अपाङ्गता भएका बालबालिकाको स्थितिमा सुधार गर्न शिक्षा मन्त्रालयले गरिरहेको काममा उसले सहायता पाउनु पर्छ, जसका लागि विभिन्न मन्त्रालय र विभाग तथा द्वीपक्षीय तथा बहुपक्षीय साझेदारहरूसित सहकार्यको संयोजन गर्न सकिन्छ।

सुरक्षित विद्यालय घोषणापत्र: मे ५, २०११ मा मन्त्रिपरिषद्ले विद्यालय शान्तिक्षेत्र हुनु पर्छ भनेर घोषणा गरेपछि द्वन्द्वका बेला पनि बालबालिका,

विद्यार्थी र शिक्षक सशस्त्र समूहको पहुँच भन्दा टाढा हुनुपर्छ भनेर आवाज उठाउनेहरूको अग्रपङ्क्तिमा नेपाल रहेको छ। त्यसैले नेपालले सशस्त्र द्वन्द्वमा विद्यार्थी, स्कुलका कर्मचारी, विद्यालय र विश्वविद्यालयहरूलाई संरक्षण गर्न सहायता गर्ने सुरक्षित विद्यालय घोषणापत्रलाई अनुमोदन गरे त्यसले प्रतीकात्मक अर्थ राख्ने थियो। नर्वे र अर्जेन्टिनाले नेतृत्व गरेको विभिन्न राष्ट्रहरूसँगको परामर्श- प्रक्रियामा मसौदा गरिएको यो घोषणापत्रलाई २०१५ मे मा समर्थनका लागि खुला गरिएको थियो। मार्च २०१८ सम्ममा ७३ देशहरू (संयुक्त राष्ट्रसंघका सदस्य राष्ट्रमध्ये एक-तिहाइ भन्दा बढी) ले सुरक्षित विद्यालयसम्बन्धी प्रतिबद्धताहरूको अनुमोदन गरिसकेका छन्। नेपालले पनि शिक्षा क्षेत्रलाई सुरक्षित राख्न चाहने आफूजस्ता देशहरूको समुदायमा प्रवेश गरेर २०११ मा शिक्षा मन्त्रालयले तयार गरेको शान्तिक्षेत्रको रूपमा विद्यालय सम्बन्धी निर्देशिका अरु देशहरूले समेत उदाहरणका रूपमा लिन वा अनुकरण गर्नका लागि प्रस्तुत गर्न सक्छ।

छाउपडी: शहरी क्षेत्रमा चलन नभए पनि रजस्वला भइरहेका बेला महिला र केटीहरूलाई अँध्यारो कोठा वा झोपडीमा राख्ने चलन नेपालका धेरै भागमा अहिले पनि छ। कानूनी रूपमा प्रतिबन्धित भएको १० वर्ष बितिसक्दा पनि यो चलन चलिरहेको छ, र हरेक वर्ष छाउपडीमा राखिएका महिलाहरू सर्पले टोकेर वा धुँवाले निसास्सिएर मर्ने गर्छन्। सरकारले २०१७ मा छाउपडीको अभ्यास गर्ने मान्छेलाई सजायको घोषणा गरेको छ। यस्तो सजाय एक महत्त्वपूर्ण कदम हो, तर तपाईंले स्थानीय सरकारलाई यस चलनको निगरानी गर्न र कानून लागू गर्न आदेश दिनुहुन्छ भन्ने आशा हामीले राखेका छौं।

दण्डहीनता तथा सुरक्षा क्षेत्र सुधार: द्वन्द्व सम्बद्ध मानवअधिकार हननका घटनाहरूमा सुरक्षा निकायका सदस्यहरूलाई दोषी देखाउन नसकेकाले दण्डहीनताको वातावरण बनेको छ। हामी हालैका तराईका घटनाहरूको

छानबिन गर्ने आयोगका चासोहरू समेत समेट्ने गरी सुरक्षा क्षेत्र सुधार गर्नका लागि तपाईंको नेतृत्वको सरकारसमक्ष आग्रह गर्छौं।

जेन्डर तथा यौन अल्पसङ्ख्यकहरूको अधिकार: जेन्डर तथा यौन अल्पसङ्ख्यकहरू (जसलाई महिला तथा पुरुष समलिङ्गी तथा तेस्रोलिङ्गी भनेर पनि चिनिन्छ) को अधिकारको संरक्षणका क्षेत्रमा नेपाल दक्षिण एसियाकै अगुवा मुलुक बनेको छ। सन् २००७ मा सर्वोच्च अदालतले दिएको निर्णय अनुसार सरकारले तेस्रोलिङ्गी उल्लेख गरेर नागरिकताको प्रमाणपत्र तथा राहदानीको व्यवस्था लगायत अधिकारमा आधारित कैयन् व्यवस्थाहरू गरेको छ। यद्यपि, विभेद बाँकी नै छ। २०१८ को अगस्ट महिनामा जारी हुने अपराध संहितामा यौन अल्पसङ्ख्यकहरूप्रति विभेद हुने कैयन् प्रावधान छन्, जसको उदाहरणका रूपमा परिभाषा विनै प्रयोग गरिएको र अपराधका रूपमा लिइएको शब्द “अप्राकृतिक यौन” पनि एक हो। हामी यौन अल्पसङ्ख्यकहरूप्रतिको विभेद अन्त्य गर्ने प्रयत्नको अगुवाइ गरिरहन यहाँलाई आग्रह गर्छौं।

शरणार्थीहरूको अधिकार: नेपाल र चीन बीचका कूटनीतिक तथा सैनिक सम्बन्धहरूमा आएको परिवर्तनका कारण तिब्बती शरणार्थीहरूको अधिकार, विशेषतः वाक् स्वतन्त्रता र भेला हुने अधिकारप्रतिको चासो पनि बढेको छ। विगत केही वर्षहरूमा चीनको कडा दवाबका कारण नेपालले नेपालमै बसोबासो गरिरहेका तिब्बतीहरूका प्रति प्रतिबन्धहरू पनि बढाएको छ। उत्पीडनबाट भागेका तिब्बतीहरूलाई शरणार्थीका रूपमा स्वीकार गर्ने तथा उनीहरूको अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता, शान्तिपूर्ण ढङ्गले भेला हुने अधिकार तथा सङ्गठन गर्ने अधिकारमा प्रतिबन्ध नलगाउने कुरा सरकारले चीन समक्ष स्पष्ट पार्नुपर्छ।

नागरिकता: त्रुटिग्रस्त नागरिकता ऐनहरूका कारण अनुमानतः ४० लाख मानिसहरू नागरिकताबिनाको र राज्यविहीनताको जोखिमसहितको जीवन

बाँचिरहेका छन्। सुधारका बाचाहरूका बावजूद धेरै मानिसहरू मताधिकार, शिक्षा, सरकारी सुविधा लगायतका अन्य अधिकारहरूका लागि आवश्यक आधारभूत कागजपत्र देखाउन नसक्ने अवस्थामा छन्। विशेषतः परिवारका पुरुष सदस्यले इन्कार गरेका अवस्थामा कानूनले महिलाहरूका लागि कागजपत्र लिन अझ अप्ठ्यारो पारिदिन्छ। संविधानमा व्यवस्था भएको नागरिकता सम्बन्धित ऐनहरूलाई परिमार्जन गर्नुपर्छ र प्रतिबन्धात्मक अंशहरू हटाउनु पर्छ।

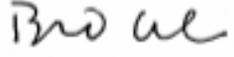
आप्रवासी कामदारहरू: एउटा अनुमान अनुसार २० लाख नेपालीहरू देश बाहिर काम गर्छन्। धेरै मानिसहरू अनौपचारिक माध्यमबाट विदेश गएका कारण यो सङ्ख्या निकै बढी पनि हुन सक्छ। केही सुधार भए पनि समुद्रपारका मुलुकमा रहेका कामदारहरूको सुरक्षाका लागि धेरै काम भएको छैन। मुलुकको वार्षिक राजस्वको करीब ३० प्रतिशत आर्जन गर्ने कामदारहरूको सुरक्षा र संरक्षणका लागि सरकारी अग्रसरताहरू लागु गर्न प्राथमिकता दिनका लागि हामी यहाँलाई आग्रह गर्छौं। यो कुरा कतारजस्ता देशहरूका लागि बढी जरूरी छ जहाँ काम गर्ने ठाउँको अमानवीय वातावरणका कारण वर्षेनी धेरै कामदारहरूको मृत्यु हुने गरेको छ।

नेपाल अहिले मतदाता सदस्यका रूपमा संयुक्त राष्ट्रसंघको मानव अधिकार आयोगमा संलग्न रहेको छ र यसले आन्तरिक रूपमा र आयोगका अन्य सदस्य राष्ट्रहरूका सामु अन्तर्राष्ट्रिय कानूनहरूको उच्चतम मर्यादा कायम राख्नु पर्दछ।

हामी यी विषयहरूमा तपाईंको सरकारसित सहकार्य गर्ने अवसरहरूको प्रतीक्षामा छौं। यस पत्रमा उल्लेख भएका कुनै पनि विषयमा थप छलफल गर्न वा कुनै प्रश्न राख्न वा चासो व्यक्त गर्न चाहनुभएमा वासिडटन

डीसीमा रहेका हाम्रा सहकर्मी रकेल लेगरवूडसित उहाँको इमेल ठेगाना legerwr@hrw.org मा सम्पर्क गर्न अनुरोध छ।

भवदीय,

ब्राड आडम्स

एसिया निर्देशक

ह्युमन राइट्स वाच